

27. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс ; сокр. пер. с англ. ; науч. ред. К. Ф. Пузыря. – М. : Экономика, 1989. – 271 с.
28. Фатхудинов Р. А. Стратегический менеджмент : учеб. для вузов / Р. А. Фатхудинов. – [2-е изд., доп.]. / – М. : Бизнес-школа «Интел-Синтез», 1998. – 416 с.
29. Хучек М. Инновации на предприятиях и их внедрение / М. Хучек. – М. : Луч, 1992. – 148 с.
30. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Йозеф Шумпетер ; предисл. В. С. Автономова. – М. : ЭКСМО, 2007. – 864 с.
31. Europe's Successful Exporters [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mceama.com/>
32. Webster B. Innovation: We know we need it, but do we know to do it? / B. Webster// Key issues in management training, Hussey D., Lowe Ph. (eds.). – London : Kogan Page, 1990. – 233 p.

Систематизированы научные подходы к определению сущности понятия «инновация» и уточнено данное определение. Охарактеризована взаимосвязь маркетинга и инноваций и их влияние на деятельность и развитие предприятия. Проанализированы проблемы и последствия применения инноваций и принципов маркетинга в деятельности предприятий.

Маркетинг, инновация, инновационное развитие, предприятие.

In the article the scientific going is systematized near determination of essence of concept "innovation" and this determination is specified. Description of intercommunication of marketing and innovations and their influence is given on activity and development of enterprise. Problems and consequences of application of innovations and marketing principles are analysed in activity of enterprises.

Marketing, innovations, innovative development, enterprise.

УДК: 336.7

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА НА ВІТЧИЗНЯНОМУ ГРОШОВОМУ РИНКУ

Я. С. Дмитренко, магістр*

***І. В. Дем'яненко, кандидат економічних наук
Національний університет харчових технологій***

Розглянуто сутність фінансового посередництва. Досліджено основні передумови розвитку фінансового посередництва. Проаналі-

* Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент І. В. Дем'яненко

зовано стан фінансового посередництва в Україні, зокрема, діяльність страхових компаній та провідних банківських установ. Розглянуто тенденції в розвитку банків і страхових компаній. Виявлено шляхи підвищення ефективності діяльності фінансових посередників на вітчизняному грошовому ринку.

Фінансове посередництво, грошовий ринок, інноваційний банківський продукт, банківська установа, страхова компанія.

В останні десятиліття система фінансового посередництва зазнає динамічних змін – розширюється коло фінансових посередників, ускладнюються фінансові послуги, які вони надають, зростає кількість та складність фінансових інструментів на ринках, дедалі більшого застосування набувають інноваційні технології у фінансах. Всі ці зміни потребують перегляду ролі фінансових посередників на грошовому ринку та в економічній системі в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження ролі фінансових посередників на грошовому ринку зробили такі вчені, як М. О. Блуднянський, М. І. Туган-Барановський, М. Х. Бунге, А. Пігу, Й. Шумпетер, Р. Голдсміт, Дж. Герлі, Є. Шоу, Р. Левін, Д. Акерлоф, Дж. Стігліц, Д. Даймонд. Нині цими питаннями займаються В. Д. Базилевич, В. В. Зимовець, В. В. Корнєєв, С. В. Науменкова, В. П. Ходаківська, С. В. Черкасова. Незважаючи на значну кількість публікацій у цій сфері, у зв'язку з динамічністю розвитку системи фінансового посередництва, останніми роками постає необхідність узагальнення і перегляду підходів до визначення ролі фінансових посередників на грошовому ринку [1, с. 54].

Мета дослідження – проаналізувати основні етапи розвитку фінансового посередництва та його роль на вітчизняному грошовому ринку.

Виклад основного матеріалу. Фінансове посередництво – це певний різновид фінансової діяльності банківських і небанківських фінансово-кредитних установ, яка спрямована на залучення й перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами ринку з метою їх ефективного інвестування, на продаж фінансових послуг і продуктів, здійснення операцій із цінними паперами та надання інформаційно-консультативних послуг на основі отриманих дозволів (ліцензій) [4, с. 65]. Становленню фінансового посередництва на грошовому ринку сприяли виникнення інституту приватної власності, процес нагромадження багатства у формі фінансових активів, поява спеціалізованих довірчих інститутів. Пізніше було створено спеціалізовану трастову компанію, а послуги з довірчого управління майном і капіталами було виділено у самостійний вид бізнесу. Дедалі більшого поширення набули кредитно-фінансові послуги, спостерігалось зростання ролі центральних банків, значно зросла роль інституційних інвесторів у здійсненні фінансових операцій – інститутів спільного інвестування, недержавних пенсійних фондів, страхових компаній [3, с. 34]. На сьогодні фінансове посередництво в Україні знаходиться на стадії

становлення. В Україні більшість фінансових посередників представлені банківськими установами, страховими компаніями [2, с. 34].

Важливе місце серед фінансових посередників займають страхові компанії [5, с. 78]. Вони мобілізують кошти клієнтів, здійснюють страхові виплати, вкладають тимчасово вільні кошти у виробничі галузі, сприяючи розвитку держави, забезпечують відтворювальний процес різних галузей.

За період 2010–2012 рр. спостерігалися негативні зміни в динаміці формування страховиків (табл. 1).

1. Динаміка формування страховиків як фінансових посередників

№ з/п	Показники	2010 р.	2011 р.	2012 р.	Абсолютне відхилення (+/-)			Відносне відхилення, %		
					10–11	11–12	10–12	11/10	12/11	12/10
1	Загальна кількість страхових компаній	456	442	414	-14	-28	-42	-3,07	-6,33	-9,21
1.1	у т.ч. компанії з ризикових видів страхування	389	378	352	-11	-26	-37	-2,82	-6,87	-9,51
1.2	у т.ч. компанії зі страхування життя	67	64	62	-3	-2	-5	-4,47	-3,12	-7,46

Скорочення страхових компаній пов'язане, зокрема, з посиленням державного контролю за діяльністю страховиків, укрупненням страхових компаній [7, с. 56].

Незважаючи на скорочення страховиків, спостерігалось зростання страхових премій (табл. 2).

За 2010–2012 рр. зросли страхові премії в страхуванні від фінансових ризиків на 177,67% (1 342 697 тис. грн), у медичному страхуванні – на 58,14% (470 661 тис. грн) тощо.

Такі динамічні зміни страхових платежів свідчать про поліпшення функціонування страхових компаній як фінансових посередників на грошовому ринку, мобілізацію більшої частки грошових заощаджень населення та їх використання для здійснення страхових виплат, диверсифікацію тимчасово вільних коштів у пріоритетних напрямках розвитку держави [6, с. 89].

Аналізуючи динаміку страхових виплат за 2010–2012 рр., можна говорити про невідповідність та непропорційність зростання страхових платежів та відшкодувань страхових компаній (табл. 3).

Таким чином, за 2010–2012 рр. спостерігалось скорочення страхових виплат у страхуванні фінансових ризиків на 77,64%, скорочення виплат у страхуванні від вогневих ризиків – на 19,19% [9, с. 98]. Загалом динамічні зміни страхових виплат та платежів свідчать про

підвищення ефективності діяльності страховиків, зростання актуальності питання страхування серед населення.

2. Аналіз динаміки страхових премій за 2010–2012 роки

№ з/п	Види страхування	Чисті страхові премії, тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.			Відносне відхилення, %		
		2010 р.	2011 р.	2012 р.	10–11	11–12	10–12	11/10	12/11	12/10
1	Страхування фінансових ризиків	755700	2008300	2098397	1252600	90097	1342697	165,75	4,49	177,67
2	Медичне страхування	809400	1087700	1280061	278300	192361	470661	34,38	17,69	58,14
3	Страхування від вогневих ризиків	1156300	1827600	1830040	671300	2440	673740	58,05	0,14	58,26
4	Страхування майна	1680800	2229900	2606525	549100	376625	925725	32,66	16,89	55,07
5	Страхування медичних витрат	213900	288100	317915	74200	29815	104015	34,69	10,35	48,62
6	Страхування життя	906000	1346300	1809467	440300	463167	903467	48,59	34,41	99,72
7	Страхування кредитів	256400	334600	498021	78200	163421	241621	30,49	48,84	94,23

3. Аналіз динаміки страхових виплат за 2010–2012 роки

№ з/п	Види страхування	Чисті страхові виплати, тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.			Відносне відхилення, %		
		2010 р.	2011 р.	2012 р.	10–11	11–12	10–12	11/10	12/11	12/10
1	Страхування фінансових ризиків	1959100	801100	437978	-1158000	-363122	-1521122	-59,11	-45,33	-77,64
2	Медичне страхування	632900	752400	900811	119500	148411	267911	18,88	19,73	42,33
3	Страхування від вогневих ризиків	177000	159200	143023	-17800	-16177	-33977	-10,06	-10,16	-19,19
4	Страхування майна	133800	193800	399751	60000	205951	265951	44,84	106,27	198,76
5	Страхування медичних витрат	83800	102700	120485	18900	17785	36685	22,55	17,32	43,77
6	Страхування життя	52600	70600	82057	18000	11457	29457	34,22	16,23	56,01
7	Страхування кредитів	151100	46900	163905	-104200	117005	12805	-68,96	2,5 р.	8,47

Неабияку роль у фінансовому посередництві відіграють банківські установи, які мобілізують грошові ресурси, надають кредити, розміщують тимчасово вільні грошові кошти в цінні папери державних підприємств, прискорюють оборотність грошових ресурсів [8, с. 76].

Аналіз банківських статистичних даних за 2010–2012 рр. свідчить про скорочення загальної кількості банків (табл. 4).

4. Банківська статистика

№ з/п	Назва показника	Тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.			Відносне відхилення, %		
		2010	2011	2012						
		р.	р.	р.	10–11	11–12	10–12	11/10	12/11	12/10
1.	Кількість банків за реєстром	194	198	176	4	-22	-18	2,06	-11,11	-9,27
2.	Виключено з Державного реєстру банків за рік	6	-	26	-	-	20	-	-	4 р.
3.	Кількість банків, що знаходиться у стадії ліквідації	18	21	22	3	1	4	16,66	4,76	22,22
4.	Кількість банків, які мають банківську ліцензію	176	176	176	-	-	-	-	-	-
4.1	з них: з іноземним капіталом	55	53	53	-2	-	-2	-3,63	-	-3,63
4.1.1	у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	20	22	22	2	-	2	10	-	10
5.	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	40,6	41,9	39,5	1,3	-2,4	-1,1	3,21	-5,72	-2,71

Причиною скорочення банківських установ може слугувати посилення державного контролю за їх діяльністю, введення/зміна економічних нормативів.

Провідними фінансовими посередниками серед банківських установ на ринку України виступають Приватбанк, Укресімбанк, Райффайзен банк [10].

Проаналізуємо політику банків щодо розміщення коштів на грошовому ринку (табл. 5).

Аналіз активів Приватбанку вказує на їх зростання протягом 2010–2012 рр. на 52,03%. Зокрема, спостерігалось зростання кредитів та заборгованості юридичних осіб на 16,41%, інвестицій в асоційовані й дочірні компанії – на 14,93%.

За період 2010–2012 рр. спостерігалось зростання активів Укресімбанку на 20,19%, зокрема, спостерігалось зростання коштів в інших банках на 53,19%, інвестиційної нерухомості – на 55,74%. На противагу двом попереднім банкам активи Райффайзен банку протягом 2010–2012 рр. скоротилися на 13,44%, зокрема, зменшилися кошти в

інших банках на 84,31%, кредити та заборгованість фізичних осіб – на 57,84%. Загалом такі зміни в діяльності банків свідчать про збільшення грошових потоків в обігу, задоволення потреб клієнтів, підтримку національного виробництва [10].

5. Основні показники розміщення коштів провідними банками України

Назва статті	Усього активів	Кошти в інших банках	Кредити та заборго-ваність юридичних осіб	Кредити та заборгованість фізичних осіб	Інвестиції в асоційова-ні й дочірні компанії	Інвестиційна нерухомість	Цінні папери в портфелі банку на продаж	Цінні папери в портфелі банку до погашення
Приватбанк, тис. грн.								
2010 р.	113437222	1824130	81286535	20568636	1025367	-	95429	708259
2011 р.	145118473	1124247	96701689	26220519	979744	1507	87981	72229
2012 р.	172428712	1554310	94622344	19103348	1178522	13762	286673	239567
Укрексімбанк, тис. грн.								
2010 р.	73171643	949238	50952391	1141860	-	2380711	9258484	1682132
2011 р.	75103435	1294550	51756306	996386	-	3088254	14855129	1390612
2012 р.	87948878	1454176	39825187	596637	-	3707841	18565495	1372237
Райффайзенбанк, тис. грн.								
2010 р.	55100385	752812	43853742	22354600	54771	56299	5516281	4196827
2011 р.	51347408	300080	23131454	19593907	174925	117982	6029990	2303361
2012 р.	47694486	118139	16651571	9419497	181925	124570	6195496	920055
Відносне відхилення, %								
Приватбанк								
11/10	27,92	-38,3 6	18,96	27,47	-4,44	-	-7,81	-89,819
12/11	18,81	38,25	-2,15	-27,14	20,28	8 р.	2 р.	2 р.
12/10	52,03	-14,79	16,41	-7,12	14,93	-	2 р.	-66,17
Укрексімбанк								
11/10	2,64	36,37	1,57	-12,74	-	29,71	60,44	-17,33
12/11	17,11	12,33	-23,05	-40,11	-	20,06	24,97	-1,32
12/10	20,19	53,19	-21,83	-47,74	-	55,74	100,52	-18,42
Райффайзенбанк								
11/10	-6,81	60,13	47,25	12,34	2 р.	109,56	9,31	45,11
12/11	-7,11	-60,63	-28,01	-51,92	4,01	5,58	2,74	-60,05
12/10	-13,44	-84,31	-62,02	-57,86	2 р.	121,26	12,31	-78,07

Щодо політики залучення банками фінансових ресурсів на грошовому ринку, то спостерігалось її поліпшення впродовж 2010–2012 рр. (табл. 6).

За 2010–2012 рр. зобов'язання Приватбанку зросли на 51,76%, кошти фізичних осіб – на 56,77%, кошти юридичних осіб – на 0,71%. Зобов'язання Укрексімбанку протягом 2010–2012 рр. зросли на 25,81%. Збільшилися кошти юридичних осіб на 94,15%, інші залучені кошти – на

14,83%. Щодо зобов'язань Райффайзенбанку, то за 2010–2012 рр. вони зросли на 39,49%. Збільшилися кошти юридичних осіб на 10,46%.

6. Основні показники мобілізації фінансових ресурсів провідними банками України

Назва статті	Усього зобов'язань	Кошти банків	Кошти юридичних осіб	Кошти фізичних осіб	Боргові цінні папери банку	Інші залучені кошти
Приватбанк, тис. грн.						
2010 р.	101557255	14559473	20412748	54770045	557922	5742776
2011 р.	128371495	10104288	21592937	70248816	561668	5813456
2012 р.	154127951	11197108	20477288	85864910	6356149	1642508
Укрексімбанк, тис. грн.						
2010 р.	55717348	16281912	14955770	12376677	404340	7757276
2011 р.	57374393	13850067	18158439	13523257	-	8113861
2012 р.	70092684	12479089	29038072	15802728	-	8907805
Райффайзенбанк, тис. грн.						
2010 р.	48659109	16738603	11197260	17144466	10865	105910
2011 р.	44875547	13664851	12609135	15026179	224	81073
2012 р.	67877389	9944079	12368606	15435565	-	81021
Відносне відхилення, %						
Приватбанк						
11/10	26,41	-30,59	5,78	28,26	0,67	1,23
12/11	20,01	10,81	-5,16	22,22	10 р.	-71,74
12/10	51,76	-23,09	0,31	56,77	10 р.	-71,39
Укрексімбанк						
11/10	2,97	-14,93	21,41	9,26	-	4,59
12/11	22,16	-9,89	59,91	16,85	-	9,78
12/10	25,81	-23,35	94,15	27,68	-	14,83
Райффайзенбанк						
11/10	-7,77	-18,36	12,61	-12,35	-97,93	-23,45
12/11	51,25	-27,22	-1,91	2,72	-	-0,06
12/10	39,49	-40,59	10,46	-9,96	-	-23,51

Зростання мобілізованих банками фінансових ресурсів є позитивною рисою як у діяльності банків, так і в розвитку грошового ринку, адже наявність додаткових фінансових ресурсів дає змогу банкам брати активну участь у формуванні нових грошових потоків, впливати на відтворювальні процеси в державі, розвиток економіки [8, с. 67]. Для поліпшення діяльності фінансових посередників варто збільшити продажі страхових, банківських продуктів, залучати депозити, брати кредити у своїх клієнтів, інвестувати вільні грошові кошти в різні об'єкти з метою отримання прибутку в майбутньому. Важливим кроком у розвитку фінансового посередництва на грошовому ринку є розвиток взаємодії комерційних банків зі страховими компаніями, співпраця комерційних банків та сектору недержавного пенсійного забезпечення [4, с. 45]. Не менш важливими заходами, що вплинуть на розвиток фінансового

посередництва є такі: а) стимулювання конкуренції між банківськими й небанківськими структурами шляхом забезпечення рівних умов їх діяльності; б) застосування інноваційних фінансових послуг і продуктів; в) збільшення обсягів гарантованого відшкодування втрат клієнтських коштів за форс-мажорних обставин у банківських і небанківських сферах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Фінансове посередництво – невід’ємна складова грошового ринку. Фінансові посередники не лише роблять фінансові послуги більш доступними для населення, а, безпосередньо впливають на розширення відтворювальних процесів у різних галузях, формування нових грошових потоків, розвиток грошового ринку, економіки держави. Нині особливо актуальними серед населення є такі продукти фінансових посередників, як кредити, депозити, дистанційне обслуговування клієнтів, страхові поліси, особливо пов’язані зі страхуванням життя, здоров’я населення. Фінансове посередництво буде актуальним завжди, адже у зв’язку з інформатизацією, розвитком наукового прогресу, зростанням зайнятості населення, суспільство потребуватиме більш швидкого доступу до послуг, зокрема, оплати рахунків, здійснення інвестиційних вкладень тощо. У даному випадку актуальним залишиться фінансове посередництво.

Список літератури

1. Аналіз та оцінка ризику ліквідності банку // Вісник НБУ. – 2013. – С. 29
2. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник / О. В. Васюренко. – К. : Академія, 2010. – 320 с.
3. Вовчак О. Д. Банківська інвестиційна діяльність в Україні / О. Д. Вовчак. – Львів : Вид-во Львівської КА, 2010. – 544 с.
4. Іщенко О. Т. Перспективи розвитку вітчизняної системи страхування депозитів у світлі євроінтеграції / О. Т. Іщенко // Журнал «Вісник НБУ». – 2009. – № 5. – С. 58.
5. Кузнєцова А. Я. Банківський сектор України як джерело фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності / А. Я. Кузнєцова, Я. Т. Карпа // Вісник НБУ. – 2010. – № 1 (95). – С. 63.
6. Лапко О. С. Інновації як предмет економічного дослідження / О. С. Лапко // Вісник Академії державного управління при Президентові України. – 2010. – № 4. – С. 190.
7. Онишко С. В. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку : монографія. – Ірпінь : Національна академія ДПС України, 2012. – 434 с.
8. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / І. М. Парасій-Вергуненко. – К. : КНЕУ, 2013. – 347 с.
9. Пересада А. А. Управління банківськими інвестиціями : монографія / А. А. Пересада, Т. В. Майорова. – К. : КНЕУ, 2011. – 388 с.
10. Річний фінансовий звіт ПАТ “Райффайзен Банк Аваль” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.google.com.ua/url>

Рассмотрена сущность финансового посредничества. Исследованы основные причины развития финансового посредничества. Проанализировано состояние финансового посредничества в Украине, деятельность страховых компаний, банков. Рассмотрены тенденции в развитии страховых компаний, банков. Найдены пути улучшения деятельности финансовых посредников на отечественном рынке денег.

Финансовое посредничество, рынок денег, инновационный банковский продукт, банк, страховая компания.

Essence of financial mediation is considered. Basic pre-conditions of development of financial mediation are investigational. The state of financial mediation is analysed in Ukraine, in particular, activity of insurance companies, leading bank institutions. Tendencies are considered in development of banks, insurance companies. The ways of increase of efficiency of activity of financial mediators are educed at the home money market.

Financial mediation, market of money, innovation bank product, bank, insurance company.

УДК 338.24.021.8

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

І. І. Долженко, кандидат економічних наук

Розглянуто основні підходи до формування стратегії сталого розвитку сільських регіонів України.

Регіональний розвиток, сталий розвиток; сільське господарство, державна політика.

Шлях до європейської інтеграції визначає для українського уряду ряд пріоритетних завдань, які йому необхідно вирішити для успішної інтеграції до Європейського Союзу. Серед цих завдань:

- реформи відносин між урядовими і неурядовими інститутами;
- визначення принципів сталого розвитку на національному, регіональному та місцевому рівнях;
- дотримання принципів сталого соціально-економічного розвитку регіонів та підвищення їх конкурентоспроможності.

Практична реалізація цих завдань потребує вдосконалення національної системи регіонального управління та впровадження реформ у ключових секторах економіки, опираючись на місцеві ініціативи.

© І. І. Долженко, 2014